

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De Transactionibvs. Titvlvs XXXVI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

se gerere dicebat super ecclesia, & capella de L. vertebatur: ad nostram presentiam accessissent, inter se (non tamen nobis mediantibus) convenerunt, quod eidem P. pro expensis, quas fecerat, tres marchæ argenti solverentur, & eidem P. liti cederet, & à monachorum infestatione cessaret. Cumque compositionem à istam auctoritate Aposto. peterent confirmari, nos eam non duximus admittendam, pro eo quod videbatur, pravam illicitæ pactionis speciem continere: [1 & infra.] Ille igitur nostris motis adquirens, & eidem b. liti pro se ac fratre suo renuncians, authentica instrumenta, quæ super hoc habebat, in nostris manibus resignavit: quæ nos Priori & monachis destinantes, mandavimus, ut eidem P. & fratri ejus in aliquo fluderent beneficio providere, de quo majus lucrum valeant Apostolica intercessione percipere, quàm eis deberet ex illa pactione illicita provenire. Caterum quia Prior & fratres adquiretere noluerunt, mandamus, quatenus moneatis eosdem, ut præfato P. & fratri ejus competens beneficium conferant & adsignent: alioquin si vobis constiterit, dictos clericos à prænomina ecclesia & capella absque ordine judicio violenter ejectos, ipsas eisdem restitui e faciatis: non obstantibus literis nostræ confirmationis, quas prædicti Prior & monachi à nobis impetrasse noscuntur.

[1 Monuimus autem prædictum P. ut ipse tam pro se quàm pro suo fratre monachos in pace dimitteret, & eidem liti omnino abrenunciaret.]

CAP. V.

Non valet pactum de succedendo post mortem pralati in ipsius ecclesia.

Idem Archiepiscopo Eboracensi.

Accepimus d. quod quædam sunt ecclesiæ clericis tali tenore concessæ, quod post eorum obitum alii nominatim succedant. Verum quoniam hoc iniquum est & factis canonibus inimicum, & ideo non debet aliquatenus tolerari: mandamus, quatenus hujusmodi successiones tam e detestabiles & iniquas appellatione cessante prohibeas, & omnino frivolas & inanes f esse discernas.

CAP. VI.

Quæ per pactum augenda pensio consecutus est ecclesiam, debet ea privari, & alias canonice puniri.

Idem Cantuariensi Archiepiscopo & ejus suffraganeis.

Cum clerici vestra jurisdictionis g (sicut accepimus) decedentibus ecclesiarum personis, pacificanter ex ipsis ecclesiis majores solito solvere pensiones, ut facilius possint easdem ecclesias adipisci. Nos h. ad tam detestabile vitium extirpandum, fraternitati vestre mandamus, quatenus ne id adtentate & præsumant, districtius prohibentes (si contra prohibitionem vestram venire præsumperint) appellatione cessante eos taliter adeptis ecclesiis spoliatis: alias pro tantæ præsumptionis excessu, severitate ecclesiastica punientes eosdem.

CAP. VII.

Si ecclesia rem suam locando, vel in feudum concedendo, adponit pactum in præjudicium juri parociale alterius ecclesie non tenet: & quicquid hac occasione perceperit, reddere cogitur illi ecclesie.

Innocentius III. in concilio generali. i

Perique (sicut accepimus) regulares k clerici & seculares interdum cum vel domos locant, vel feuda

a Ipsam. b ibidem. c Facit l. 2. ff. de vi & vi arm. d Post concil. Lateranen. p. 28. c. 28. c. 4. & 5. eod. tit. in 1. compilat. e Idem concil. Trident. sess. 25. de rescript. c. 7. f varas. al. vacuus. g Post concil. Later. par. 28. c. 8. & 6. eod. tit. in 1. compilat. h al. additur. intendentes. i Const. 36. al. 67. k Cap. 1. eod. tit. in 1. compilat.

concedunt, in præjudicium parociale ecclesiarum pactum adiciunt, ut conductores & feudatarii decimas eis solvant: & apud eosdem eligant sepulturam. Cum autem id de avaritia radice procedat, pactum hujusmodi penitus reprobamus, statuentes ut quicquid fuerit occasione hujusmodi pacti perceptum, ecclesiæ parociale reddatur.

CAP. VIII.

Non valet pactio in spiritualibus, vel qua pactum inducit, vel turpis, seu de re turpis, vel impossibilis de jure, vel de facto.

Gregorius IX.

Pactiones factæ a vobis (ut audivimus) pro quibusdam spiritualibus obtinendis, cum in hujusmodi omni pactio, omnisque conventio debeat omnino cessare, nullius penitus sunt momenti. Quod etiam de aliis est dicendum, quæ observata vergunt in animæ detrimentum. Nam etiam juxta legitimas sanctiones, pactum turpe, vel rei turpis, aut impossibile de jure, vel de facto, nullam obligationem inducit.

DE TRANSACTIONIBVS.

TITVLVS XXXVI.

CAP. I.

Instrumenta, & alia jura partium, contraria transactione tolluntur.

Gregorius III. b. A. subdiac. & Domi.

Abb.

Sicut grave: [& infra.] Post salubrem e decisionem de controversia vestra factam, decrevimus, ut omnia instrumenta, vel quicquid aliud est, quod partibus quoquo modo, aut ex temporis præscriptione, seu aliter opem de lege, aut quocunque privilegio ferre poterat, sit vacuum, & omni virtute cassatum: & sola pactorum inter vos nunc habitorum pagina validum perpetuumque robur obtineat. Cui si quid forte incuria vel imperitia minus firmitatis insertum est, vires plenissimæ notionis ex hac nostra auctoritate suscipiat.

CAP. II.

Tenet compositio super decimis facta cum assensu superiorum.

Alexander tertius.

Statuimus, d. ut super decimis inter vos & aliquam personam ecclesiasticam de assensu Episcopi vel Archiepiscopi sui compositio facta fuerit, rata & inconcussa persistat.

CAP. III.

Si capitulum consensit transactioni, quam fecit pralatus nomine ecclesie, ulterius dissentire non potest.

Idem Dulmenf. Episcopo. e

Contingit f interdum, quod licet Abbas vel prior alicujus conventualis ecclesie, cum ecclesiastica vel seculari persona super his, de quibus inter eos controversia vertitur, coram delegato vel ordinario iudice transigat, capitulum tamen eandem transactionem nititur revocare. Unde quia nos consulere voluisti, tibi respondemus, quod si Abbas vel prior à capitulo suo de rati habitatione literas habuerit, transactionem, quam fecit (si fuerit aliquot annis servata) capitulum, ac si non consenserit in eam, non poterit revocare.

CAP. IV.

Super ecclesiastico beneficio transigi non potest, etiam cum juramenti interpositione.

a Vide Navarrum in manuali. conf. c. 23. tit. de simon. & det. 9. de just. & jure. q. 5. b Anthonio. sic. in vet. c Cap. 1. eod. tit. in 1. compilat. d Post concil. Later. 28. c. 3. & Cap. 2. eod. tit. in 1. compilat. e Dulmosin. al. Dulmen. f Post concil. Later. p. 24. c. 5. & c. 3. eod. tit. in 1. compilat. Idem

Idem Abbati de Sura. & priori sancti Eusebii.

Constitutus a in nostra presentia G. clericum sua nobis adseritione monstravit: quod cum inter ipsum, & A. clericum super capella de Stratis controversia emerisset, tandem per transactionem sopita fuit: & licet hincinde fide praestita firmata fuisset, eam tamen praefatus A. servare recusat. Quia igitur huiusmodi transactiones speciem continent simoniarum: mandamus, quatenus revocata transactione in irritum, causam audiamus, &c.

CAP. V.

Per transactionem factam sine auctoritate Episcopi potest praelari, sed non ecclesia constituitur censuali.

Idem Carnotensi Episcopo.

De cetero b noveris, quod cum aliquis ad extraordinarium iudicem literis impetratis cum adversario suo componit, postmodum in ecclesia, de qua agitur, ius aliquod habiturus: Si compositio non est iustitiam, non est. à loci Episcopo reprobanda. Sed census absque Episcopali auctoritate, cui praestit ecclesia sub hoc praetextu solutus vitam ejus, qui solverit, non excedit c.

CAP. VI.

Si beneficium, quod per transactionem habetur, impetratur ut vacans ab eo, qui fuit transactionis mediator, non valet impetratio. h. d. quo ad actum.

Idem Eboracensi Archiepiscopo, & d Vigorensi Episcopo.

Ex literis vestris e accepimus, quod cum olim inter R. & A. clericos super ecclesia de f Vult. coram te frater Episcopo, qui iudex fueras delegatus auctoritate G. qui tunc eidem A. patrocinabatur in causa, & rebus inscriptus fuerat, transactio facta fuisset, postmodum idem G. se mentiens clericum, cum nondum esset in clericum tonsuratus: super eadem ecclesia tacito de transactione literas nostras impetravit. Cum autem idem G. non inficiaretur se transactioni interfuisse, & nondum fuisse tonsuratum, cum literas istas obtinuit, ei super praedicta ecclesia silentium duximus imponendum.

CAP. VII.

Super ecclesiastico beneficio non potest transigi, sed amicitabiliter componi. h. d. & quotidie allegatur.

Idem.

Super eo g quod quaesivisti, utrum de ecclesiastico beneficio in litigium deducto, possit fieri transactio. Tale damus responsum, quod transigi super res sacras h & litigiosa non potest, etenim res sacras, ut possideantur aliquo dato, vel retento seu promisso, speciem credimus habere simoniarum. Alias si gratis & amicitabiliter inter se litigantes se componant, laicis canonibus nequaquam dicimus obviare.

CAP. VIII.

Transactio facta de rebus ecclesiae per praelatum, sine superioris consensu, non obligat successorem.

Idem Abbati de Strapho. i & priori de Phabi.]

Veniens ad k Apostolicam sedem clementiam magister G. de l Favil. sua nobis infinnuatione monstravit, quod monachi majoris monasterii, terras in parochia sanctae M. de Marchia m excolunt, & ab eadem eccle-

a Test. concil. Lateran. 22. p. 16. & cap. 4. eod. tit. in 1. compil. b Test. concil. Later. p. 22. c. 10. & c. 3. eod. tit. in 1. compil. c In quibusdam manuscr. excidat. d al. Vigorensi. al. Vigorensi. e Cap. 6. eod. tit. in 1. compil. f al. de mimistris. g Cap. 1. eod. tit. in 2. compil. h Alias super re religiosa & sacra. i Statuta & priori de Pabb. k C. 3. eod. tit. in 2. compil. l Favilla. m Marchen.

sia coloni eorum omnia ecclesiastica tam necessaria, quam voluntaria suscipiunt sacramenta, & tamen eidem ecclesiae decimas solvere contradicunt: [1 & infra.] Arbitrantur autem se posse tueri cujusdam transactionis praetextu inter praefatos monachos, & quendam sacerdotem memorati Guil. praedecessorem factam, ut de duabus carrucatis a terrae, quas in dominio suo monachi tenent, tertiam tantum decimarum partem exsolvant: [2 & infra.] Mandamus, quatenus nisi praefati monachi transactionem praescriptam, auctoritate Apostolica confirmatam esse docuerint, cum aliis inter personas facta potius, quam inter ecclesias videatur, ne facta inter alios facta aliis obesse patiamur: ipsos & agricolas decimationes ex quibuslibet rebus provenientes ex integro, & illarum quas illicitè detinuerant iustum aestimationem restituere eidem ecclesiae compellatis.

[1 Sed de frugibus tertiam partem solvunt, & duas partes sibi retinere praesumunt, de reliquis autem minutis decimis utpote nutrimentu animalium suorum & de fructibus hortorum nil penitus praestare non erubescant.]

[2 Quos ut inde occasionem sumentes malignandi pradia ex agriculturalum defectu ad eos devoluta, monachi in suum magu astute quam providè dominium convertunt, quatuor vel fortè plures carrucatis duabus aggregant, non tamen decimas praestantes de illis, quoniam prius de duabus praeserissent, cum secundum compositionis tenorem integras de illis decimationes solvere tenerentur. Quoniam igitur nos convenit de ecclesiis providere, ne sua cuiuslibet videantur iura perire. f. v. p. a. f.]

CAP. IX.

Sicut super iure praesentandi, ita super adnexo non potest transigi ut recedatur à iure, interveniente aliqua temporalitate.

Lucius III. b Ormensi Episcopo.

Praeterea c, quando inter laicos & viros religiosos de praesentatione alicujus ecclesiae quaestio suborta transigitur, ita quod praesentationem laicus obtineat, religiosi vero novam vel majorem percipiant in ecclesia, in qua prius nullam vel minorem habere consueverant portionem, an huiusmodi transactio teneat, quaesivisti. Cum igitur ipsa pactio simoniaca merito videatur: Respondemus, quod de iure non tenet, nec ex ea religiosi ullum debent commodum obtinere.

CAP. X.

Super spiritali subiectione non licet transigi.

Celestinus III.

Praeterea d quarto loco quaestio talis accessit, quod quidam cella eximi voluit à subiectione, qua matri domui tenebatur: [& infra.] Fratres illius cellae, se constitentes in iure illi domui quondam fuisse subiectos, referebant quaestione olim de hac subiectione fuisse motam, & transactione sopitam, eatenus ut quendam annuum e censum ecclesiae matri reddendo essent à subiectione principalis domus exempti: [1 & infra.] Prior consequenter pro majori ecclesia proponebat, quod de spiritali subiectione transigere non liceret. Respondemus igitur quod ex praedicta fratrum confessione, contra eos sententia procedere debeat, praesertim cum illa transactio (licet nobis de illo, quod cella determinate reddere tenebatur, constare nequeverit) iniquitatem simoniacam continuasse putetur.

[1 Ceterum ex adverso prior majoris domus duo pariter allegabat, unum sc. quod ex quo confessi fuerant se dudum illi domui fuisse subiectos, & non ante transactionem illam esse exemptos constabat, eos fuisse rebelles eo ipso quod ante transactionem illam & exceptionem se commendabant vel contendeant ab ejustem ju-

a al. Carrucatis. b Moricensi. al. Oriensi. al. Orin. c Cap. 4. eod. tit. in 2. compil. d Cap. 3. eod. tit. in 3. comp. [cum causa debito Marte percurreret.] e annuatim.

Fff 3

visitatione esse substractos, nec transactio subsequens eos poterat a tanto crimine inobedientia relaxare.]

CAP. VI.

Iudex potest & debet se interponere pro transactione inter partes faciendam, praterquam in casibus, in quibus iura hoc non admittunt, ut super matrimonio. hoc dicit.

Honorius tertius I. tituli sancta Praxedis Presb. cardin.

EX parte tua: [1 & infra.] Poteris etiam a componendum interponere a partes tuas, & interdum aliquid severitati detrahere, prout (statu Imperii & excedentium multitudine, provida deliberatione pensatis) videris expedire: exceptis nimirum casibus, qui compositionis, seu dispensationis b remedium non admittunt, utpote conjugii sacramentum, quod cum non solum apud Latinos & Gracos, sed etiam apud fideles & infideles existat c, a severitate canonica circa illud recedere non licebit. In his vero, super quibus non invenitur expressum procedas (aquitate servata) semper in humaniorem partem declinando, secundum quod personas & causas, loca & tempora postulare videris.

[1 Fuit propositum coram nobis quod nonnulli Graci sicut sacros ordines a non suis Episcopi receperunt, quidam etiam excommunicati celebrant in ecclesiis interdictis, & Gracu ritibus pertinaciter inhaerentes, in nullo volunt Latino obedire prelati. Praterea quidam Graci & Latini Episcopi consecrationes faciunt in alienis Episcopatus, & decimas percipiunt in eisdem in Episcoporum eorundem locorum prajudicium & gravamen, licet Episcopi Gracorum nec percipere decimas, nec consecrationes hujusmodi consueverint celebrare. Ad hac laici Graci uxores suas secundum motum propria voluntatis dimittere, alias superducere non verentur, ac operari dominicu ac festivu diebus quemadmodum in profestu. Porro quidam barones & milites tam Latini quam Graci Abbatis & ecclesiarum alias cum hominibus & bonis aliis eorundem contra justitiam detinentes, decimas non exsolvunt, & alias solvere recusantes, in suo errore defendunt: est pro hu & aliu excessibus seratur in eisdem sententia excommunicationis, eam in antimaron suarum periculum & aliorum scandalum vitpendunt. Vnde a nobis postulas edoceri quid tibi agendum sit, & qualiter Metropolitanus puniendus sit, qui quibusdam eundi cum mercibus in Alexandria contra statutum concilii generalis licentiam tribuere de facto non expavit. Nos igitur c. r. i. ref. ut cum iura canonica & civilia edita sunt sere in omnibus hu articulis prorsus procedas in his secundum canonicas & legitimas sanctiones.

DE POSTVLANDO.

TITVLVS XXXVII.

CAP. I.

Clericus, in sacris vel minoribus beneficiatus, in seculari foro postulare non debet, nisi pro se, vel sua ecclesia, vel miserabilibus personis.

Ex concilio Lateranensi d.

Clerici e in subdiaconatu, & supra, & in ordinibus quoque minoribus, si stipendiis ecclesiasticis sustententur f, coram seculari iudice advocati in negotiis secularibus fieri non presumant: Nisi propriam causam, vel ecclesie suae fuerint persecuti, aut pro miserabilibus forte personis, quae proprias causas admistrare non possunt. Sed nec procuratores villarum, aut iurisdictiones etiam seculares sub aliquibus Principibus & secularibus viris, ut iustitiarum eorum fiant, quicquam clericorum exercere presumat.

a L. 2. §. post. De novi op. nunc. & 90. dist. per tot. b Perpetuam in impressu dispositionem. c Vid. Tur. Crem. 28. q. 1. in summa. d Cap. 12. sub Alexandro III. e Cap. 1. eod. tit. in 1. compil. f Infero ergo, quod media cogit & postulare poterit. l. 1. & ibi Bart. c. de patr. qui fil. distr.

CAP. II.

Canonici regulares postulare non possunt sicut monachi, nisi pro utilitate ecclesie, vel sui monasterii, & precepto Abbatis. Innocentius III. Compostella Archiepiscopo.

EX parte tua nobis fuit propositum, quod quidam canonici regulares non solum in ecclesiasticis, verum etiam in forensibus causis presumunt advocati officium exercere. Cumque obicitur eis a, quod non debent esse forensis, vel ecclesiastici negotii susceptores vel executores, nisi forte id monasterii exposcat utilitas, Abbatibus nihilominus impetrante, ad suam proponunt insolentiam b excusandam, quod capitulum illud, per quod praedicta prohiberi videntur, de monachis, non de canonicis regularibus loquitur manifeste. Vnde consultationi tuae taliter respondemus, quod idem iudicium de canonicis regularibus, quod & de monachis, quantum ad supra dicta, credimus observandum, licet de monachis in canone specialiter sit expressum.

Se summas.

CAP. III.

Gregorius IX.

Cum sacerdotis sit officium c nulli nocere, omnibus autem velle prodesse: non nisi pro seipso, vel ecclesia sua, vel (si necessitas imminet) pro personis conjunctis, aut miserabilibus sibi licitum est postulare: & infra. Clericus autem qui contra ecclesiam, a qui beneficium obtinuit, pro extraneis advocatus vel procurator esse praesumit d, tanquam ingratus potest (maxime si clericus sit ejusdem ecclesie) beneficio hujusmodi spoliari.

DE PROCVRATORI- bus.

TITVLVS XXXVIII.

CAP. I.

Non auditur quis tanquam aliter procurator, nisi habeat mandatum legitimum factum.

Gregorius Maximus Sabonensi Episcopo.

Lia e quidem [& infra.] Scripsisse te quibusdam f, competimus, quod praedictos viros g tunc ad causam non miseris, & ideo, quae cum ipsis facta sunt subsistere non debere: sed & Thomas sibi hoc a te dictum perhibuit: ex quo nec praesentium portitoribus iudicavimus esse credendum h, ne de ipsis similiter diceretur. Quia ergo hoc caventes nos esse praemonuit, instructam personam cum mandato legaliter facta, & Presbyterorum, seu Diaconorum testimonioque subscriptionibus roborato, gestis quae ex more iudicio transmittit: ut quicquid cum ea actum fuerit iure subsistat.

CAP. II.

Non valet sententia, etiam expensarum condemnatoria, lata contra absentem ex probabilis causa legitime per nuncium excusatum, h. d. quantum ad verum intellectum.

Alexander III.

Verelam f A. clerici accepimus: [1 & infra.] Mandamus, quatenus si constiterit vobis, quod Vigor

a Concil. Trident. sess. 22. de reform. cap. 1. b Eadem vox sup. de suppl. negl. prat. cap. 2. & fortassis leg. insipientiam, ut ibi notari: vel dic. insipientiam, id est, insciam. c Haec vox, officium, in multis deest, & super verbo, sit, haec habetur expressio, id est, intersti, nec habetur in cap. deniq. l. 4. g. s. unde sumitur. d praesumpserit. e Cap. 1. eod. tit. in 1. compil. f al. quibus nostris. g alias nunc. h Vid. l. non solum. §. qui absentem. & ibi Bart. ff. eod. i Cap. 1. eod. tit. in 2. compil. Episcopo.

UNIVERSITÄTS- BIBLIOTHEK PADERBORN